

**Н.В. Семенченко, д.е.н., професор кафедри теоретичної і прикладної економіки,
Національний технічний університет України**

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

**Л.С. Борданова, к.е.н., старший викладач кафедри теоретичної і прикладної економіки,
Національний технічний університет України**

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ВИЯВЛЕННЯ ФАКТОРІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Бюджетно-податкова політика має вирішальне значення для забезпечення стабільного зростання економіки. Дослідження, які визначали перелік чинників, що впливають на ефективність політики мали початок ще у минулому сторіччі, проте дане питання не втрачає актуальності і нині. Протягом останніх двадцяти років, багато країн стикалися з непередбаченими економічними коливаннями та шоками, тривалість і характер яких змінюється щоразу. Через це виникає необхідність пошуку інноваційних варіантів згладжування та способів запобігання коливанням для сталого розвитку економіки. Одним з шляхів є використання бюджетно-податкової політики для досягнення цих цілей. Бюджетно-податкова політика або фіскальна політика використовується задля досягнення та забезпечення повної зайнятості, стабільного економічного розвитку шляхом зміни державних видатків, системи оподаткування та підходів до формування державного бюджету в цілому [1]. До державних видатків належать витрати на функціонування власних інститутів та державно значимих закупівель, безпосередньо в Україні такими вважають державне замовлення на військову та сільськогосподарську техніку. Другим елементом фіскальної політики є доходи, а їх найбільшою складовою – податки. Вони можуть як стимулювати економіку (знижуючи податковий тягар), так і «охолоджувати» її (підвищувати податкову ставку).

Ключові слова: фіскальна політика, податкове навантаження, видаткова система, ефективність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Численна кількість науковців досліджували та відобразили у власних працях чинники впливу на проведення фіскальної політики та можливі очікувані наслідки. Такими вченими є В.Л. Андрущенко, М.М. Весельського, І.В. Запатріна, І.Г. Лук'яненко, І.Х.Озерова, Дж.Серджента, І.Я. Чугунова. У свою чергу Дж.-М.Кейнс, Г.Менк'ю, Д. Ромер, А.П.Лернер, М.Фрідман приділили особливу увагу шляхам її удосконалення.

Постановка завдання. У представлений роботі метою є дослідження проведення ефективності фіскальної політики на прикладі макроекономічних показників різних країн. Завдання дослідження: 1) виокремити роль податків та їх використання як інструменту бюджетно-податкової політики; 2) розкрити теоретичні засади застосування видаткової

політики та її цілі; 3) використати статистичних матеріал для аналізу та виявлення залежності ефективності бюджетно-податкової політики від імплементації та використання інструментарію.

Виклад основного матеріалу дослідження із обґрунтуванням одержаних наукових результатів. Кожна країна має власні, унікальні характеристики, до них належать географічне положення, історичні набуття, минулі практики у проведення загальнодержавної політики. Зважаючи на це, не існує єдиного для всіх варіанту проведення фіскальної політики, але присутні основні, ключові характеристики та принципові відмінності, які можуть бути однаково ефективними і неефективними в залежності від різних макроекономічних умов країн.

Ідеєю фіскальної політики є знаходження балансу між механізмом формування доходів, в тому числі через зміну податкової ставки, та державними витратами. Бюджетно-податкова політика наслідує такі цілі, як стабілізація економічного розвитку, ліквідація безробіття,

посилення національної економіки для більш стійкого протистояння шокам тощо. Під час регулювання структури та співвідношення між окремими частинами державного бюджету, фіскальна політика одночасно має вплив на стан державного бюджету і економічний розвиток, таким чином виконуючи взаємопов'язані функції – стабілізаційну та фіскальну (розподільчу). Під розподільчою функцією мається на увазі коригування розподілу доходів та багатства за допомогою податкової системи та змінюючи державну політику витрат. У короткостроковій перспективі потреба у стабілізації проявляється у стабілізації макроекономічної ситуації, наприклад, збільшення витрат або скорочення податків для стимулювання економіки, що входить у стадію спаду, або скорочення витрат та збільшення податків для боротьби з загрозою підвищення інфляції і перегріву економіки. У довгостроковій перспективі метою може бути сприяння сталому зростанню або зменшенню рівня бідності за допомогою дій зі сторони уряду

для покращення, як приклад, інфраструктури та освіти. Хоча ці цілі є широко розповсюдженими та обов'язковими для імплементації серед країн, їх відносне значення різниться залежно від умов та стадії розвитку країни. Країни з низьким середнім рівнем доходів населення у прагненні зменшити бідність можуть тяжіти до витрачання коштів на первинну медичну допомогу, тоді як у розвинутих економіках пенсійні реформи можуть бути спрямованими на витрати пов'язані зі старінням населення, у країнах, що видобувають на переробляють нафту, політики схильні до акцентування уваги на розширенні інструментів, у разі настання макроекономічно несприятливої ситуації, таких як обмеження державних витрат, коли зростають ціни на нафту, так і утримуючих від різких скорочень, коли ціни спадають [2].

Засобом за допомогою якого здійснюється фіскальна політика є її інструментарій. Інструменти фіскальної політики – це економічні механізми, за допомогою яких досягаються поставлені цілі (рис. 1.).

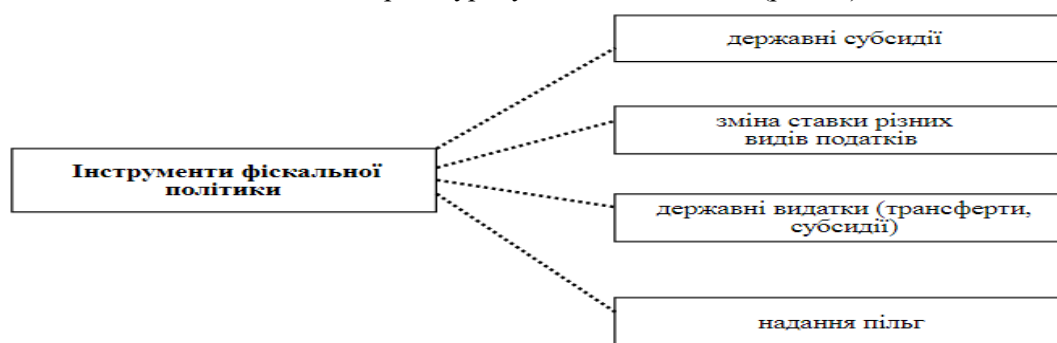

Рисунок 1 – Інструменти фіскальної політики

Розроблено автором на основі джерела [3]

Набір інструментів фіскальної політики включає державні субсидії, маніпулювання різними видами податків (акцизні податки, податок на додану вартість, податок на доходи фізичних осіб) шляхом зміни ставки податку. Крім цього, до інструментів фіскальної політики належать трансфертні платежі та інші види державних видатків. Ще одним інструментом є політика надання пільг. За характером дії вони здатні стимулювати та урівноважувати економіку. Пільги для стимулювання надаються тим платникам податків, які за загальних умов опиняються у гірших умовах.

Макроекономічні наслідки від впровадження фіскальної політики варто розглядати як ефект від

зменшення або збільшення видатків та доходів, зміни податкових ставок. Зменшення видатків в цілому має негативний вплив на зростання ВВП, однак він може бути незначним залежно від частки держави та істотно не змінювати сукупне споживання. Крім того, зміни видатків у напрямі зменшення мають негативний вплив на приватні інвестиції та можуть дестабілізувати ціни на нерухоме майно, призводять до швидкого падіння цін на акції (у країнах з розвинутою фондовою біржею) та знецінення реального обмінного курсу. Подібні наслідки спостерігаються і при зростанні ставок податків. Зниження ж податків як і зростання витрат має зворотний ефект: позитивний вплив на ВВП та приватні інвестиції,

а також на ціни на акції та нерухоме майно та призводить до подорожання реального ефективного обмінного курсу [3].

Податки мають вирішальне значення у формуванні доходів держави, а отже визначають можливість здійснення державних витрат, які включають фінансування державних програм у сфері охорони здоров'я, освіти та інфраструктури та забезпечення безпеки для своїх громадян. Тож податкова політика має значний вплив на суспільство в цілому. Розробка та впровадження податкової політики напряму залежить від технологій, які використовуються державними адміністраціями, за їх допомогою уряди здатні ефективніше проводити політику, отримуючи кращу інформацію, створюючи кращі системи. Гарно структурована податкова система повинна гарантувати, що податки є пропорційними та чітко визначеними (не довільними), спосіб сплати податків є зручним для платників.

Південна Америка залишається регіоном з досить значним податковим навантаженням, у той час Близький Схід характеризується низькими показниками. Ставки за «іншими податками» (такими як муніципальні збори та податки на автомобілі) підвищились у Південній Америці, зокрема, це стосується податку з обороту, введеного у Буенос-Айресі та податків на трансакції у Болівії. На противагу цьому, «інші податки» майже не впливають на податкове навантаження на Близькому Сході. У податкову навантаження країн ЄС та Країн Європейської зони вільної торгівлі домінують соціальні внески (різні види страхування праці робітника роботодавцем), тоді як у інших розвинутих регіонах найбільшу частку складає податок на прибуток [4].

У 2014 році співвідношення суми податків і обов'язкових соціальних внесків до ВВП у 28 країнах Європейського Союзу (далі – ЄС) становило 38.8 %. Загалом, рівень податкового навантаження країн ЄС залишається досить високим у порівнянні з іншими розвиненими країнами, майже на 13 п.п. вище за рівень США та 8 п.п. за рівень Японії. Він також є значно вищим за рівень у Новій Зеландії (32.,4 %), Канаді (30,8 %), Австралії (27,5 %) та Південній Кореї (24,6 %). У порівнянні з сусідніми країнами Європейської зони вільної торгівлі, ЄС зафіксував середнє відношення ставки податку до ВВП,

приблизно такий самий як й Ісландія та Норвегія. Однак Швейцарія мали нижче співвідношення [5].

Існують відмінності у структурі податкової системи у державах ЄС, наприклад, деякі держави є федеральними регіонами з досить високим ступенем фіскальної автономії. У Великій Британії та Мальті система соціального забезпечення не відокремлена від рівня центрального уряду (зі сторони бухгалтерського обліку), тоді як у Данії більшість видатків на соціальне забезпечення фінансуються за рахунок загальних податкових надходжень, що передбачає великі внутрішньодержавні трансферти до фондів соціального забезпечення. Зокрема, Швеція, Німеччина, Данія та Іспанія демонструють високі частки надходжень загальних податків, отриманих не центральними органами влади. З іншого боку, ця частка в Естонії становить 1.1 %, тоді як на Мальті органи місцевого самоврядування не стягують податки і фінансуються за рахунок трансфертів від центрального уряду. Що стосується частки надходжень до фондів соціального страхування, то найвищі показники, як повідомляється, у Франції (53.2 %) та Словаччині (42.5 %) [5]. У Канаді оподаткування також відбувається на двох рівнях: на рівні федерації та на рівні провінції. Наприклад, податок на прибуток стягується на обох рівнях (на рівні федерації в межах від 15 %-29 %, на рівні провінції від 4 % до 25.75 %, де кожна провінція має власну прогресивну шкалу, крім Альберти, де фіксована ставка) [6].

Коли мова йде про частку прямих податків у загальних податкових надходженнях, то найвищу частку має Данія (67,4 %), далі слідують Ірландія, Мальта, Велика Британія та Швеція (а також Норвегія та Ісландія), частка яких становить від 40 % до 50 % від обсягу надходжень (рис. 2). Відповідно у цих країнах частка соціальних внесків є порівняно низькою.

Наприклад, у Данії більшість соціальних витрат фінансуються за рахунок загальних податкових надходжень. Тож для цього необхідні високі ставки на прямі податки. На додаток податкові системи Німеччини, Нідерландів та Франції є дзеркальним відображенням системи Данії з великою часткою соціальних внесків у системі загальних податкових надходжень та відповідно низькими частками прямих

податкових надходжень. Багато країн-членів ЄС запровадили системи єдиної ставки, які, як правило, сприяють скороченню надходжень від прямих податків, у свою чергу збільшуючи надходження від непрямих податків. Нижчі

ставки оподаткування прямих податків і відповідно надходження від них компенсуються доходом від непрямих. Дана практика широко розповсюджена у таких країнах як Болгарія (52,4 %), Хорватія (51,3 %) та Угорщина (48,7 %).

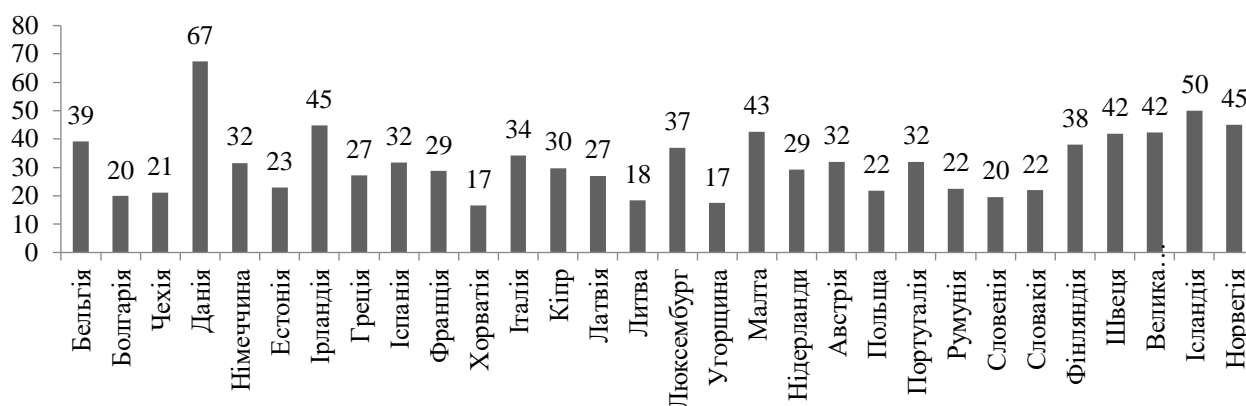

Рисунок 2 – Частка прямих податків у загальних податкових надходженнях на початок 2017 року

Розроблено автором на основі джерела [5]

Порівнюючи податкові декларації країн ЄС, можна зробити висновок, що ПДВ зазвичай становить від 66 % до 75 % від податків на споживання. У Швеції ПДВ становить 75 % серед податків на споживання (найвищий показник у ЄС), у порівнянні з 53 % у Італії (найменше значення у ЄС). Також важливим є зазначити, що «енергетичні податки» (в основному вони складаються з акцизів, які накладаються на нафтопродукти) становлять приблизно 17 % від загальних податкових витрат на споживання (рис. 3). Не менш важливою категорією є оподаткування алкогольних та тютюнових виробів, які у середньому складають 8 % від загальних податкових витрат на споживання. Дані податки найбільші на території Болгарії та Естонії та менш у Данії, Швеції, Австрії та Нідерландах [5].

За останні декілька років більшість країн реформували власні податкові системи. Як приклад, Нова Зеландія, намагаючись зробити власну систему більш конкурентоздатною знизилася верхню межу податку на доходи фізичних осіб з 38 % до 33 % та ставку податку на корпоративні доходи з 30 % до 28 %. Бельгія подовжила амортизаційні відрахування нематеріальних активів та зменшила верхню граничну ставку податку на прибуток з 59,4 % до 58,3 %, як результат податкові надходження

збільшилися [7]. Сальвадор впровадив систему, відповідно до якої платник податку на прибуток підприємств можуть подавати власні річні податкові декларації за допомогою одного з електронних методів (програмне забезпечення для нарахування податків чи онлайн-система). Також була об'єднана загальна система нарахування та сплати податків. Індонезія також зменшила встановлену законом ставку податку на прибуток у розмірі від 5 % до 2,5 % [4]. У 2016 році в Україні було змінено Єдиний соціальний внесок у розмірі 22 %, який має бути сплачений роботодавцем, що замінило попередні диференційовані тарифи на рівні від 36,76 % до 49,7 %.

Попередньо для України був характерний високий ступінь податкового навантаження, за 2016 років воно знизилася до 37,8 %, в основному за рахунок введення фіксованої ставки Єдиного соціального внеску. Податкове навантаження Італії також було знижено до 48 %, вже за рахунок прийняття нових винятків для сплати коштів на соціальне забезпечення. На Багамських островах податкове навантаження було знижено за рахунок зниження ставки гербового збору від 10 % до 2,5 %. У Норвегії за рахунок зниження ставки податку на прибуток підприємств до 25 %. Для Аргентини нововведення сприяли зменшенню робочого часу працівників податкових служб,

головним чином завдяки вдосконаленню документів для електронних податкових податкового програмного забезпечення та декларацій [4]. запровадженню нової веб-функції для подання

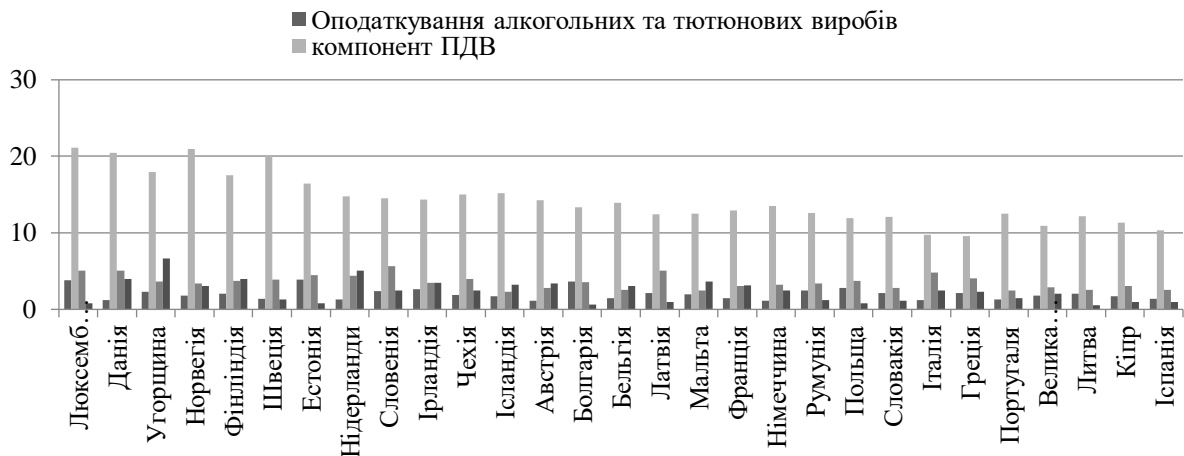

Рисунок 3 – Розподіл податків у податкових деклараціях на початок 2017 року

Розроблено автором на основі джерела [5]

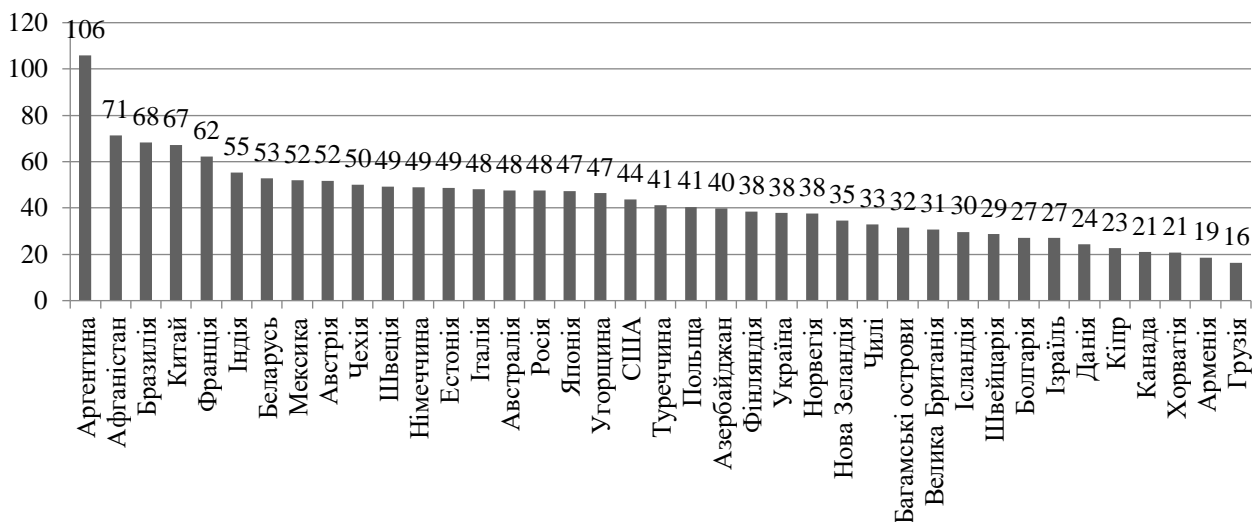

Рисунок 4 – Податкове навантаження у 2018 році

Розроблено автором на основі джерела [4]

Державні видатки більшості країн почали розширюватися ще з 1960 року, і через ряд факторів витрати на споживання можуть продовжувати зростання, особливо у країнах, що розвиваються. Державні видатки більшості країн почали розширюватися ще з 1960 року, і через ряд факторів витрати на споживання можуть продовжувати зростання, особливо у країнах, що розвиваються. У країнах з економікою, що розвивається, державні видатки також зросли протягом останніх десятиліть, і зараз вони становлять близько 30 % від ВВП у країнах з перехідною економікою та 25 % у країнах з

низькими доходами. У багатьох країнах з економікою, що розвивається, зростання з середини 1900х обумовлене, зростанням видатків на соціальну сферу, та, в меншій мірі, державними інвестиціями. У країнах з низьким рівнем доходів найбільше зросли державні інвестиції та видатки на оплату праці [8].

Розвинені економіки відрізняються загальною сумою витрат на соціальну сферу. Частина Скандинавських країн виділяє 60 % від ВВП на соціальну сферу, тоді як державні видатки Південної Кореї та Швейцарії складають лише третину ВВП.

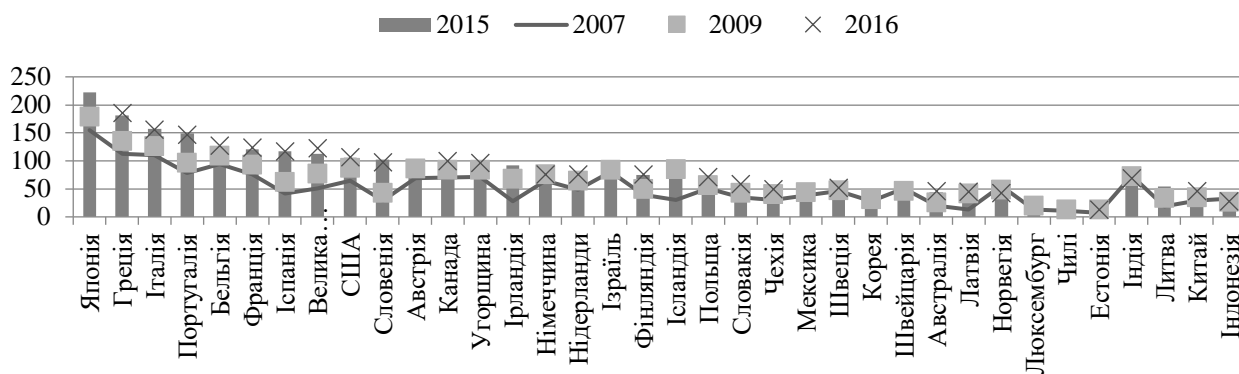

Рисунок 5 – Загальний державний борг, % ВВП

Розроблено автором на основі джерела [8]

Такі диспропорції відображають різні соціальні переваги кожної країни, зокрема щодо того, чи повинні надаватися такі послуги як освіта

та охорона здоров'я у державному секторі (рис. 6) [12].

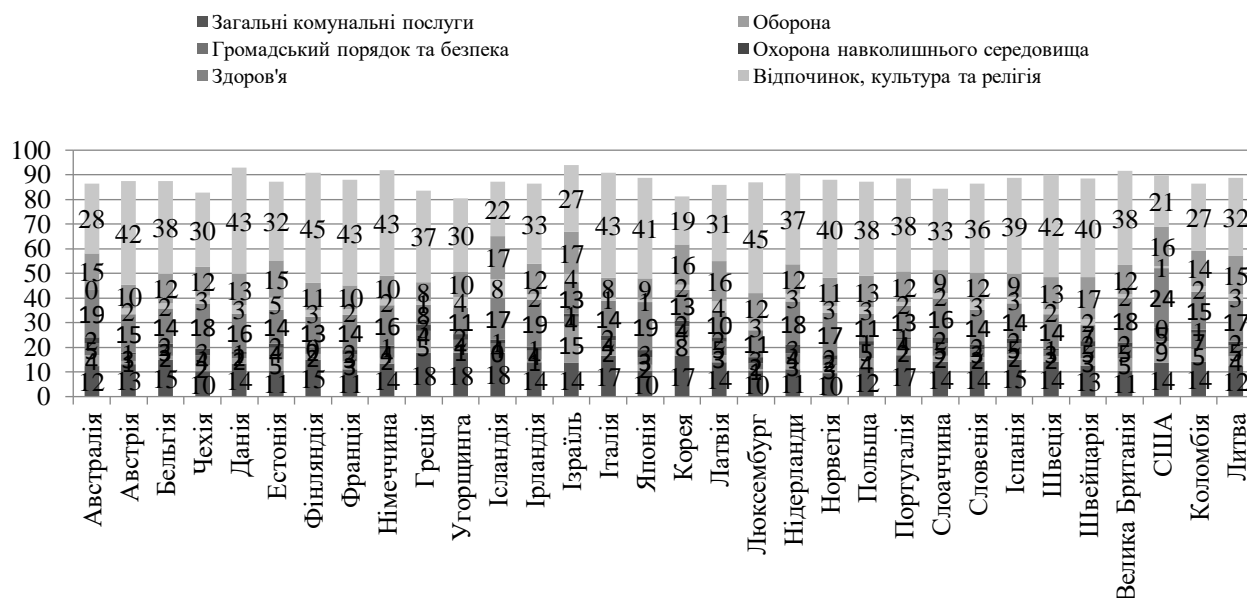

Рисунок 6 – Структура державних видатків за функцією, 2015 рік

Розроблено автором на основі джерела [9]

У 2015 році соціальний захист становив найбільшу частку державних видатків у країнах-членах Європейської зони вільної торгівлі, у середньому 32,6 % та у діапазоні: Фінляндія – 44,9 % та Південна Корея – 19,4 %. У 2015 році пенсії становили більше половини всіх витрат на соціальний захист. Охорона здоров'я була другою за величиною часткою, яка в середньому дорівнює 18,7 % та діапазоном від 2,2 % у США до 0,5 % у Швейцарії. Відносно низький рівень державних витрат на дану сферу у Швейцарії був результатом впровадження системи приватного охоплення ризиків здоров'я (рис. 6).

У даний час найбільша частка державних видатків європейських країн йде на сприяння розвитку та появи нових робочих місць та зменшення прогалів між різними регіонами ЄС. На розвиток сільського господарства, сільських районів, рибальства та охорону навколишнього середовища також припадає значна частка видатків. Інші сфери витрат включають боротьбу з тероризмом, організованою злочинністю та нелегальною імміграцією.

Державні видатки у 2015 склали у середньому 40,9 % ВВП серед країн-учасників ОЕСР, цей рівень витрат зріс з 38,8 % у 2007 році до фінансової кризи та знизився з 44,2 % у 2009,

коли в умовах кризи проводилася політика розширення (експансії), оскільки витрати на відновлення зростання ВВП перевищили темпи зростання державних видатків. Найвищі державні видатки, як відсоткова частина ВВП у 2015 році, були у Фінляндії (57 %) та Франції (57 %), далі слідує Данія (54,8 %), Греція (54,2 %), Бельгія (53,2 %) та Австрія (51,7 %). Франція залишається країною з найбільшим рівнем державних видатків з 2007 року. Найнижчі рівні видатків державного бюджету у 2015 році були в Мексиці (24,5 %),

Ірландії (29,5 %), Південній Кореї (32,4 %), Туреччині (33,1 %) та Чилі (33,9 %) [14] (рис. 7).

Порівнюючи річні середні темпи зростання реальних державних видатків на душу населення з часів фінансової кризи, в період між 2009 та 2015 рокам, видатки на душу населення виросли найшвидше в Словаччині у середньому на 3,5 % кожного року, далі у Мексиці (2,8 %) та Туреччині (2,4 %). За той самий період середній приріст був негативним у Греції (-3,8 % у середньому за рік) та Ірландії (-2,6 %) [10].

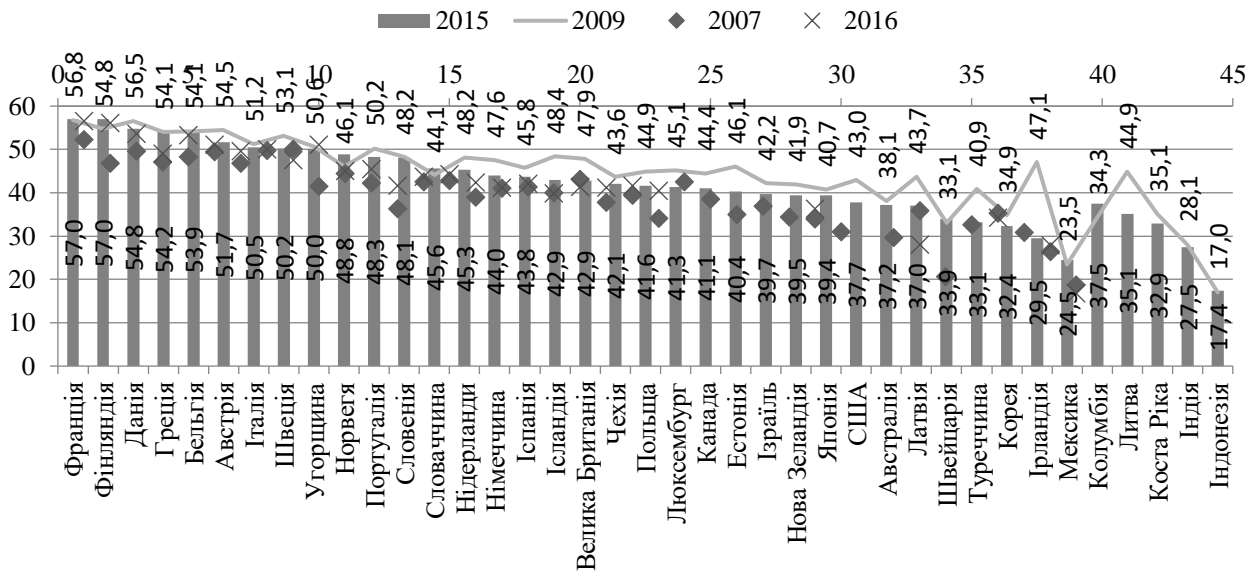

Рисунок 7 – Обсяг державних видатків, % ВВП

Розроблено автором на основі джерела [10]

Загальнодержавні послуги, що у тому числі включають обслуговування боргу, становлять, у середньому серед країн-членів ОЕСР 13,2 % державних видатків, а освіта – 12,6 %. Оборона разом з підтримкою загального громадського порядку та безпекою становила у середньому 9,4 %. Державні видатки на економічні питання у середньому становили 9,3 %, де транспортування становить найбільшу частину видатків, далі слідує загальноекономічні, комерційні та трудові справи. Частка видатків є відносно низькою за іншими галузями, такими як рекреація, культура та релігія, які становили приблизно 1,5 % у 2015, житлові та комунальні послуги лише 1,4 % (рис. 7) [10].

Відповідно до даних Стокгольмського міжнародного інституту досліджень миру, світові витрати на армію збільшилися на 1 %, що є першим збільшенням з 2011 року. Звіт

Стокгольмського інституту показує, що незважаючи на те що більшість регіонів світу скоротили військові витрати, а Африка зазнала найбільшого падіння більш ніж на 5 %, Північна Америка, Латинська Америка та Карибський басейн скоротили витрати приблизно на 2 %. Витрати у Західній та Центральній Європі скоротилися на 8,5 %, однак у східноєвропейському регіоні зросли на 7,5% – найбільше зростання у порівнянні з іншими регіонами (рис. 8).

Також спостерігається збільшення у регіоні Азії та Океанії (трохи більше за 5 %). З моменту фінансової кризи уряди Великобританії, Франції та Німеччини посилили свої військові витрати.

Але незважаючи на відсоткове зменшення видатків, США залишаються значним світовим конкурентом у даній галузі [11].

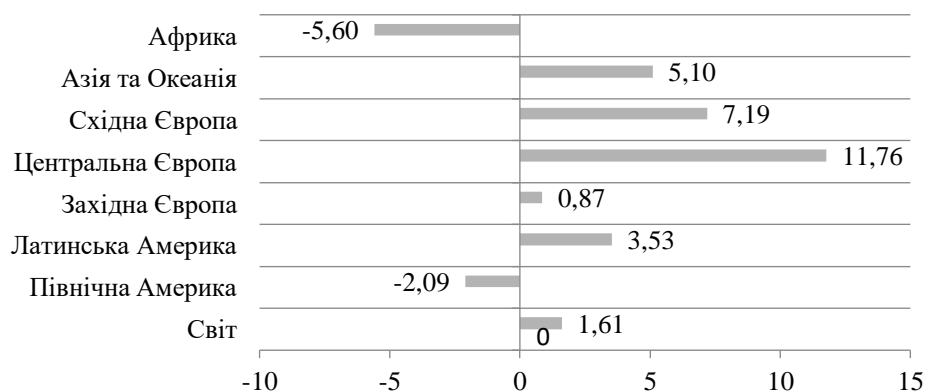

Рисунок 8 – Зміни у витратах на армію

Розроблено автором на основі джерела [11]

Статистичний аналіз основних показників фіскальної політики дав змогу проаналізувати тренди, які сформувалися протягом останніх декількох років та висунути гіпотезу, що ключовими факторами, що впливають на ефективність фіскальної політики є державні видатки, виплати відсотків та їх частка у доходах та витратах, обсяг прямих іноземних інвестицій та витрати на валове формування капіталу. Під валовим формуванням капіталу мається на увазі мається на увазі обсяг валових внутрішніх інвестицій, тобто витрати на збільшення основних активів економіки та зміни обсягів запасів (дороги, залізниці, лікарні, торгівельно-промислові будівлі). Для підтвердження даної

гіпотези побудовано кореляційну матрицю, що покликана виявити зв'язок між зазначеними факторами та показником ефективності – відсоткове зростання ВВП. Да аналізу взяті 48 країн та 7 показників за 2016 рік. Зважаючи на те, що кожна країна має власні, унікальні особливості ведення фіскальної політики та загальною є лише структура фіскального сектору. Метою бюджетно-податкової політики є забезпечення стабільного економічного зростання, тому варто використовувати індикатором показник саме економічного зросту. Тож залежною змінною визначено річне відсоткове зростання ВВП.

Таблиця 1 – Кореляційна матриця

	Ріст ВВП	Валове формування капіталу	Податкові находження	Державні видатки	Виплати відсотків (у доходах)	Виплати відсотків (у видатках)	Прямі іноземні інвестиції
Ріст ВВП	1,00						
Валове формування капіталу	0,33	1,00					
Податкові находження	0,08	0,29	1,00				
Державні видатки	-0,04	0,18	0,94	1,00			
Виплати відсотків (у доходах)	0,04	0,10	0,67	0,74	1,00		
Виплати відсотків (у видатках)	0,09	0,12	0,71	0,76	0,99	1,00	
Прямі іноземні інвестиції	0,26	0,02	-0,36	-0,43	-0,35	-0,35	1,00

Як можливо побачити з таблиці, усі коефіцієнти, окрім державних видатків мають прямий позитивний зв'язок на річне зростання ВВП. Цікавим є наступне, що найбільший зв'язок виявлено між обсягом прямих іноземних інвестицій та ріст ВВП й валовим формуванням капіталу та ВВП.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Отже, бюджетно-податкова політика (фіскальна політика) є інструментом уряду для забезпечення стабільного економічного зростання. Засобами забезпечення економічного зростання цією політикою є її інструментарій, а

саме державні субсидії, зміна ставки податків, державні видатки (трансферти, субсидії), надання пільг. Особливістю податків, як інструменту впливу, є їх двостороння суть. Зважаючи на встановлену ставку, вони здатні як і стимулювати, так і охолоджувати економіку. Аналіз статистичних даних дає змогу стверджувати, що для розвинутих країн податкові надходження, у середньому 30% від ВВП, є типовою ситуацією, але основною різницею є розподіл прямих та непрямих податків. Державні видатки є не менш впливовим інструментом, ніж податки. Значні обсяги, призводять до збільшення державного боргу, який значно обтяжує бюджет країн, що

розвиваються. Для європейських країн, протягом останніх років спостерігається тенденція до сприяння розвитку та появи нових робочих місць та зниження відмінностей у економічному розвитку між регіонами Європейського Союзу. Для країн-членів ОЕСР державні витрати становлять приблизно 40 % від ВВП. Важливо зазначити, що соціальний захист та освіта займають передове місце серед сфер, на які розвинуті держави спрямовують кошти. Використовуючи кореляційну матрицю, було виявлено, що найбільший зв'язок виявлено між обсягом прямих іноземних інвестицій та ріст ВВП й валовим формуванням капіталу та ВВП.

Список літератури

1. Куценко Т. Ф. Бюджетно-податкова політика: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. К.: КНЕУ, 2002. –256 с.
2. Mark Horton and Asmaa El-Ganainy. Fiscal Policy: Taking and giving away, 2017. URL: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/basics/fiscpol.htm> (дата звернення: 29.08.2018)
3. Antonio Afonso and Ricardo M. Sousa. The Macroeconomic Effects of Fiscal Policy: European Central Bank, 2009. URL: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpwps/ecbwp991> (дата звернення: 22.08.2018).
4. Paying Taxes 2018, 2018. URL: https://www.pwc.com/gx/en/paying-taxes/pdf/pwc_paying_taxes_2018_full_report.pdf (дата звернення: 22.08.2018).
5. DG Taxation and Customs Union. Taxation Trends in the European Union, 2016. URL: https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/resources/documents/taxation/ (дата звернення: 21.08.2018).
6. Holloway Max. Tax Comparisons Around the World, 2017. URL: <https://www.movehub.com/advice/tax-comparisons-around-the-world/> (дата звернення: 22.08.2018).
7. Kyle Pomerlau, 2016. URL: <https://taxfoundation.org/2016-international-tax-competitiveness-index> (дата звернення: 25.08.2018).
8. Public Expenditure Reform: Making Difficult Choices / IMF Fiscal Monitor, 2014. URL: <http://www.imf.org/en/Publications/FM/Issues/2016/12/31/Public-Expenditure-Reform-Making-Difficult-Choices> (дата звернення: 24.08.2018).
9. Global Competitiveness Report, 2017. URL: <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2017-2018> (дата звернення: 22.08.2018).
10. Government at a Glance: OECD Library, 2017. URL: <https://www.oecd-ilibrary.org/governance/government-at-a-glance-2017> (дата звернення: 25.08.2018).
11. Dr Sam Perlo-Freeman, Dr Aude Fleurant, Pieter D. Wezeman and Siemon T. Wezeman. Trends in world military expenditure / SIPRI Publications, 2016. URL: <https://www.sipri.org/publications/2016/sipri-fact-sheets/trends-world-military-expenditure-2015> (дата звернення: 23.08.2018).

References

1. Kutsenko, T.F. (2002), *Biudzhetno-podatкова polityka* [Budgeting and tax policy], Kyiv, Ukraine. 256 p.
2. Mark Horton, M. & El-Ganainy, A. (2017), “Fiscal Policy: Taking and giving away”, available at: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/basics/fiscpol.htm> (Accessed 29 August 2018).
3. Afonso, A. & M. Sousa, R. (2009), “The Macroeconomic Effects of Fiscal Policy”, available at: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpwps/ecbwp991> (Accessed 22 August 2018).

4. Paying Taxes (2018), available at: https://www.pwc.com/gx/en/paying-taxes/pdf/pwc_paying_taxes_2018_full_report.pdf (Accessed 22 August 2018).
5. DG Taxation and Customs Union (2016), "Taxation Trends in the European Union", available at: https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/resources/documents/taxation/ (Accessed 21 August 2018).
6. Holloway, M. (2017), "Tax Comparisons Around the World", available at: <https://www.movehub.com/advice/tax-comparisons-around-the-world/> (Accessed 22 August 2018).
7. Pomerlau, K. (2016), "International tax competitiveness index", available at: <https://taxfoundation.org/2016-international-tax-competitiveness-index> (Accessed 25 August 2018).
8. IMF Fiscal Monitor (2014), "Public Expenditure Reform: Making Difficult Choices", available at: <http://www.imf.org/en/Publications/FM/Issues/2016/12/31/Public-Expenditure-Reform-Making-Difficult-Choices> (Accessed 24 August 2018).
9. Global Competitiveness Report (2017), available at: <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2017-2018> (Accessed 22 August 2018).
10. OECD Library (2017), "Government at a Glance", available at: <https://www.oecd-ilibrary.org/governance/government-at-a-glance-2017> (Accessed 25 August 2018).
11. Dr Freeman, S. P., Dr Fleurant, A., Wezeman, P. D. & Wezeman, S.T. (2016). Trends in world military expenditure. *SIPRI Publications*. available at: <https://www.sipri.org/publications/2016/sipri-fact-sheets/trends-world-military-expenditure-2015> (Accessed 23 August 2018).

N. Semenchenko, Doctor of Economic Sciences, professor, Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute

L. Bordanova, PhD in Economics, Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute

Identification of factors influencing the effectiveness of fiscal policy in Ukraine

Fiscal policy is crucial for sustained economic growth. Studies that determined the list of factors affecting the effectiveness of policy had its beginning in the last century, but this issue does not lose its relevance today. Over the past twenty years, many countries have experienced unforeseen economic fluctuations and shocks, the duration and nature of which change each time. Therefore, there is a need to find innovative options for smoothing and ways to prevent fluctuations for sustainable economic development. One way is to use fiscal policy to achieve these goals. Fiscal policy or fiscal policy is used to achieve and ensure full employment, stable economic development by changing public spending, taxation system and approaches to the formation of the state budget as a whole [1]. State expenses include expenses for the functioning of its own institutions and state-significant purchases, directly in Ukraine such consider the state order for military and agricultural equipment. The second element of fiscal policy is revenues, and their greatest component is taxes. They can both stimulate the economy (reducing the tax burden) and "cool" it (increase the tax rate).

The idea of fiscal policy is to find a balance between the mechanism of income formation, including through changes in the tax rate and government spending. Fiscal policy inherits goals such as stabilizing economic development, eliminating unemployment, strengthening the national economy to withstand shocks and the like. During the regulation of the structure and the relationship between the individual parts of the state budget, fiscal policy simultaneously has an impact on the state budget and economic development, thus performing interrelated functions – stabilizing and fiscal (distribution). The distributive function means adjusting the distribution of income and wealth through the tax system and changing public spending policies. In the short term, the need for stabilization is manifested in the stabilization of the macroeconomic situation, for example, an increase in spending or a reduction in taxes to stimulate the economy, which is in the stage of recession, or a reduction in spending and an increase in taxes to combat the threat of inflation and overheating of the economy. In the long term, the goal may be to promote sustainable growth or reduce poverty through action by the government to improve, for example, infrastructure and education.

Key words: fiscal policy, tax burden, expenditure system, effectiveness.